

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง

บทเรียนการผลักดันกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค
กรณีศึกษา

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

จัดทำโดย นางสาวสารี อ๋องสมหวัง

รหัส ๔๐ ๐๑ ๕๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรหลักนิทรรศการเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑

วิทยาลัยธรรมนุญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง
บทเรียนการผลักดันกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค
กรณีศึกษา
การเข้าชื่อเสนอกฎหมายองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

จัดทำโดย นางสาวสารี อ๋องสมหวัง

รหัส ๔๐ ๐๑ ๕๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรหลักนิทรรศรเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑
วิทยาลัยธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทเรียนการผลักดันกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กรณีศึกษา การเข้าชื่อเสนอกฎหมายองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

เกริ่นนำ

ไม่มีผู้บริโภคไทยคนไหนไม่เคยถูกเอารัดเอาเปรียบ ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ อย่างการซื้อขนม จนกระทั่งเรื่องใหญ่ๆ อย่างการซื้อขายบ้าน หรือแม้แต่การคุ้มครองผู้บริโภคในระดับพื้นฐานที่สำคัญและควรจะมีให้คือให้ถูกต้อง เช่นฉลากสินค้า วันหมดอายุ ที่ควรจะต้องเป็นภาษาไทยอ่านง่าย ชัดเจน รวมทั้งปัญหาคุณภาพชีวิตที่เกิดจากความไม่รับผิดชอบของผู้ประกอบการไทย ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปนานเท่าไรนับตั้งแต่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมาไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี นับตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือข้อตกลงสหประชาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ยังได้รับรองไว้ว่า “ผู้บริโภคควรมีสิทธิที่จะได้บริโภคผลิต ภัณฑ์ที่ไม่มีอันตราย ให้มีความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้รับความยุติธรรม ความเสมอภาค และการพัฒนา เศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม ตลอดจนความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม” แต่ผู้บริโภคไทยก็ยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิอันควร

แนวคิดเรื่อง “องค์การอิสระผู้บริโภค” ถือกำเนิดและก่อร่างสร้างตัวขึ้นในยุครัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยที่ถูกร่างไว้ในมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งกำหนดให้มืองค์การอิสระผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นต่อนโยบาย มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างอิสระไม่ถูกบังคับด้วยเงื่อนงำจากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายการเมือง เปรียบเสมือนการบอกกล่าวฯ ว่า อำนาจในการออกกฎหมายและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นของผู้บริโภคเอง ไม่ได้ถูกผูกขาดอยู่เฉพาะหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค หรือผู้บริโภคต้องมีส่วนร่วมที่สำคัญ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดชะตากรรมของตนเอง เสนอและให้ความเห็นในการออกกฎหมาย รวมทั้งให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

นับเป็นความก้าวหน้าในวงการคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นครั้งแรกที่ประเด็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้การริเริ่มผลักดันองค์การอิสระผู้บริโภคเกิดขึ้นนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้บังคับใช้ คือประมาณปลายปี ๒๕๔๐ แต่ถึงแม้การคุ้มครองผู้บริโภคจะถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตลอดระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ บังคับใช้ การจัดตั้งองค์การอิสระผู้บริโภคก็ยังไม่มีความคืบหน้าสักเท่าไหร่

เหตุใดองค์การอิสระผู้บริโภคจึงไปไม่ถึงไหน? ที่ผ่านมา รัฐบาลแทบทุกรัฐบาลเน้นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี กระตุ้นให้ประชาชนบริโภคสูงสุดเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ กระตุ้นการลงทุน ดำเนิน

นโยบายโดยไม่ได้มีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี ซึ่งจริงๆ แล้วยังต้องมีการผลักดันหรือทำให้เกิดกลไกการสนับสนุนการคุ้มครองผู้บริโภค ตามเจตนารมณ์เกิดขึ้น โดยเร็ว แต่มันไม่เป็นเช่นนั้น รัฐกลับไปมุ่งที่การค้าเสรีหรือทุนนิยมกฎหมาย มาตรการและนโยบายต่างๆ ถูกนำมาแก้ไข เพื่อรองรับเรื่องการค้าเสรี แต่กฎหมายเพื่อสร้าง “องค์การอิสระผู้บริโภค” ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียง ให้กับผู้บริโภคนั้นกลับถูกทำให้เกิดขึ้นแบบ ขอบเขต ภายใต้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

๑๐ กว่าปีที่ผ่านมาของการมีองค์การอิสระผู้บริโภค มีเพียงข้อถกเถียงเรื่องโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ขององค์การอิสระ อาทิเช่น รูปแบบขององค์กรควรเป็นองค์การอิสระหรือเป็นคณะกรรมการองค์การอยู่ภายใต้ กฎหมายเดิม คือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือออกเป็นกฎหมายฉบับใหม่ ความเป็น อิสระควรมีแค่ไหน เช่น มีสำนักงานเป็นอิสระ หรือให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำนักงาน เลขาธิการ คณะกรรมการควรทำงานเต็มเวลาหรือไม่เป็นเพียงคณะกรรมการนโยบาย การทำหน้าที่สนับสนุน สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้บริโภค ฟ้องร้องแทนผู้บริโภค ทำได้หรือไม่เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติไว้ และ ปัญหาสำคัญรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่จะต้องจัดทำองค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภค ทำให้ไม่มีใคร ใฝ่ใจว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้เพราะไม่มีความติดตามรัฐธรรมนูญ

จากผลการศึกษา ของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค พบว่า กระบวนการในการออกนโยบาย กฎหมาย มาตรการ ในการคุ้มครองผู้บริโภคตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีภายใต้รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ไม่มีการขอความคิดเห็นตัวแทน ผู้บริโภคตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้จากการขอความคิดเห็นในการ กำหนดนโยบาย ที่ส่งผลกระทบต่อและเกี่ยวข้องกับผู้บริโภค เช่น

1. การออกฉลากอาหารตัดแปรรูปที่มียุทธวิธีที่มีการรับฟังความคิดเห็น แต่ไม่ได้นำความเห็นไปใช้ในการ ออกประกาศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้
2. พระราชกำหนดภาษีสรรพสามิตในกิจการโทรคมนาคมที่ทำให้เอื้อประโยชน์กับกลุ่ม ธุรกิจ คมนาคมที่ได้รับสัมปทานในอดีต
3. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของผู้บริโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา องค์การเภสัชกรรม หรือสื่อสารมวลชน
4. การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ข้อสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริการ สาธารณะที่มีให้บริการผู้บริโภคในปัจจุบัน ไม่มีการกำหนดมาตรการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคใน ข้อสัญญาสัมปทาน และเป็นข้อสัญญาที่ผู้บริโภคเสียเปรียบ การมีส่วนร่วมของผู้บริโภคซึ่งเป็น แนวทางในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค กลายเป็นเครื่องมือระบบตัวแทน เช่น คณะกรรมการ พิจารณากำหนดอัตราไฟฟ้าเอฟที (FT)

อย่างไรก็ดี บางหน่วยงานได้มีการปรับปรุงกลไกในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยจัดให้มีตัวแทนหรือผู้แทนผู้บริโภคเข้าไปมีส่วนร่วมในกลไกกำหนดนโยบาย เพิ่มมากขึ้น เช่น การกำหนดให้มีตัวแทนผู้บริโภคในการกำหนดค่าไฟฟ้า (FT) คณะกรรมการยา คณะกรรมการอาหาร แต่ขณะที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ยกเลิกผู้แทนที่มาจากผู้บริโภคมา เป็นตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ปี พ.ศ.๒๕๒๒ ถูกแก้ไขในปี พ.ศ.๒๕๔๑

บทเรียนการผลักดันกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้มีองค์การอิสระผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นต่อหน่วยงานของรัฐในการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ตลอดระยะเวลาที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ไม่สามารถมีกฎหมายกำหนดให้มีองค์การอิสระผู้บริโภคออกมาได้ โดยหลายฝ่ายได้มีปัญหาค้างคั่งและสาระที่ไม่ชัดเจนในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ทำให้องค์การคุ้มครองผู้บริโภคได้ใช้ความพยายามอย่างหนักในการผลักดันให้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกลไกโครงสร้างในการแก้ไขปัญหาลูกผู้บริโภค และส่งผลให้กลไกคุ้มครองผู้บริโภคในมาตรา ๖๑¹ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ระบุการคุ้มครองสิทธิของบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริโภคไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่า จะขยายการคุ้มครองสิทธิให้ได้รับการคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค กำหนดให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

¹ สิทธิของบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริโภค ย่อมได้รับการคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

บทเรียนเริ่มต้น

ไม่รอกกฎหมาย ดำเนินการเข้าชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๑๐,๐๐๐ รายชื่อเสนอกฎหมาย

ความหวังเรื่องการจัดตั้งองค์การอิสระผู้บริโภคร ไม่ได้ถูกคาดหวังให้มีการริเริ่มจากหน่วยงานของรัฐเท่านั้น แต่กลุ่มองค์กรผู้บริโภคร ได้เดินหน้า ยื่น ๑๒,๒๐๘ รายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอกฎหมายฉบับของประชาชนต่อประธานรัฐสภาตั้งแต่วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เนื่องจากมีบทเรียนกฎหมายขององค์การอิสระผู้บริโภครของรัฐบาลที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาในสมัยนั้น หากพิจารณาจะเห็นได้ว่าไม่มีความเป็นอิสระจริง เพราะคณะกรรมการองค์การอิสระผู้บริโภคร เป็นเพียงแค่คณะกรรมการชุดหนึ่งเท่านั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ เครือข่ายองค์กรผู้บริโภครจึงได้ช่วยกันรวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อเข้าชื่อเสนอกฎหมายที่เป็นร่างของประชาชน โดยมีความคาดหวังให้สาระในกฎหมายมีประโยชน์ต่อการคุ้มครองผู้บริโภครในปัจจุบัน และประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในการจัดทำกฎหมายฉบับนี้ รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจ และสนับสนุนกฎหมายฉบับนี้

ขั้นตอนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายใช้เวลามากกว่า ๑ ปี เนื่องจากข้อจำกัดของการเข้าชื่อที่ต้องใช้เอกสารทั้งสำเนาบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน ทำให้เกิดความยากลำบากในการรวบรวมรายชื่อในการรณรงค์แต่ละครั้ง เพราะผู้บริโภครจำนวนมากที่สนับสนุนกฎหมายฉบับนี้ขาดสำเนาทะเบียนบ้านกับตนเอง ทำให้เกิดความล่าช้า และต้องใช้การทำความเข้าใจที่มากในการอธิบายเพื่อให้สนับสนุนกฎหมาย

การมีขั้นตอนที่มากมายในการตรวจสอบ เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารในชั้นรัฐสภา การส่งรายชื่อให้กรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบสิทธิ การส่งรายชื่อให้กรรมการปกครองทำการปิดประกาศในระดับท้องถิ่นเพื่อร้องคัดค้าน การรับรองกฎหมายโดยนายกรัฐมนตรี การส่งกฎหมายให้หน่วยงานต่างๆ พิจารณาและให้ความเห็น จนนำเข้าสู่การพิจารณารับหลักการของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ จนสามารถตั้งกรรมาธิการวิสามัญพิจารณากฎหมายฉบับนี้ ทำให้ขั้นตอนนี้ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี ๖ เดือน โดยได้พิจารณารับหลักการร่างกฎหมายทั้งหมด ๗ ฉบับ ได้แก่

๑. ฉบับคณะรัฐมนตรี
๒. ฉบับนางสาวเฉลิมลักษณ์ เก็บทรัพย์และคณะ
๓. ฉบับนางสาวผ่องศรี ธาราภูมิและคณะ
๔. ฉบับนางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิชและคณะ
๕. ฉบับนายวิชาญ มินชัยนันท์และคณะ
๖. ฉบับนายวงศ์ เฉลวีกรมและคณะ
๗. ฉบับนางสาวสารี อ๋องสมหวังและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๒๓๐ คน เป็นผู้เสนอ

ร่างกฎหมายมีสาระแบ่งเป็น ๒ กลุ่มสำคัญ ได้แก่ ร่างของรัฐบาลไม่ได้ให้คณะกรรมการองค์การอิสระทำงานอย่างเต็มที่เต็มเวลา แต่เน้นความสำคัญไปที่ผู้อำนวยการสำนักงานที่จะเป็นผู้ดำเนินการให้คณะกรรมการพิจารณา และร่างของภาคประชาชนที่มีหลักการสำคัญดังนี้

หลักการสำคัญของกฎหมาย

๑. จัดทำเป็นกฎหมายเฉพาะ ที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย
๒. สนับสนุนให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคตามกฎหมาย ได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค
๓. การสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ฯ เพื่อดำรงความเป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ควรออกแบบให้มีการสนับสนุนงบประมาณต่อองค์การอิสระในลักษณะต่อหัวประชากร
๔. ขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการทำงาน ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้มีหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตรา และการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค แต่การจะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะต้องมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ดังนั้นองค์การอิสระผู้บริโภค ควรทำหน้าที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับปัญหาผู้บริโภคในปัจจุบันดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานรัฐเกี่ยวกับการตราและการบังคับใช้กฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และการให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค
- (๒) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค
- (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรผู้บริโภคในการคุ้มครองผู้บริโภคให้เกิดขึ้นอย่างน้อยในทุกจังหวัด
- (๔) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชนและองค์กรอื่นในการส่งเสริมผู้บริโภคและการคุ้มครองผู้บริโภค
- (๕) จัดให้มีการประชุมสมัชชาตัวแทนองค์กรผู้บริโภคอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อประเมินการทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคขององค์การอิสระ ติดตาม ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคแก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อดำเนินการใด ๆ ในการคุ้มครองผู้บริโภค

- (๖) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ในการคุ้มครองผู้บริโภค
 - (๗) จัดทำรายงานเฉพาะกรณี รายงานประจำปี เพื่อประเมินสถานการณ์ผู้บริโภค เสนอต่อ คณะรัฐมนตรี รัฐสภาและเผยแพร่ต่อสาธารณชน
 - (๘) สนับสนุนการใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งทำการฟ้องแทน ผู้บริโภคเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น
๕. องค์การอิสระผู้บริโภคต้องเป็นหน่วยสนับสนุนผู้บริโภคและองค์กรผู้บริโภค ในการให้บริการแบบ เบ็ดเสร็จแก่ผู้บริโภค เนื่องจากระบบการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นระบบที่มีหลายหน่วยงาน รับผิดชอบร่วมกัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานมาตรฐาน อุตสาหกรรม เป็นต้น ทำให้เป็นภาระและยากแก่ผู้บริโภคในการจะได้รับทราบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การใช้สิทธิของตนเอง ในการได้รับการเยียวยา ชดเชยความเสียหายให้สอดคล้องกับปัญหาและความ เสียหาย ดังนั้นองค์การอิสระผู้บริโภคควรเป็นหน่วยบริการแบบเบ็ดเสร็จแก่ผู้บริโภค (One Stop Service)
๖. การปฏิบัติงานเต็มเวลาของคณะกรรมการ เนื่องจากมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติภารกิจจำนวนมาก หลากหลาย และ กว้างขวาง รวมทั้งครอบคลุมหน่วยงานจำนวนมาก ดังนั้นหากใช้เฉพาะสำนักงานเลขานุการจะไม่เพียงพอ ต่อสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ผู้บริโภค
๗. ผู้แทนผู้บริโภค ที่จะเป็นคณะกรรมการองค์การอิสระผู้บริโภค จะต้องเป็นองค์กรที่ทำงานคุ้มครองผู้บริโภค ต่อเนื่อง ไม่ใช่องค์กรเฉพาะกิจ ไม่ใช่องค์กรของภาครัฐกิจที่ให้บริการผู้บริโภค รวมทั้งบุคคลที่ได้รับการ เสนอชื่อจะต้องมีผลงานในการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

บทเรียนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมายในชั้นกรรมาธิการ

- ๑. กฎหมายเป็นไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการ เพราะการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ทำให้ประชาชนได้สัดส่วน กรรมาธิการจำนวน ๑๘ คน ในสัดส่วน ๑ใน ๑ ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณากฎหมายทั้งหมด จำนวน ๕๔ คน
- ๒. สส.จำนวนมากขาดประชุม ไม่ได้มาประชุมเลย หรือบางท่านมาประชุมเพียงครั้งเดียวเพื่อขอสงวนคำแปร ญัตติ การให้ความสำคัญกับการประชุมพิจารณากฎหมายมีน้อย การใช้ข้อมูลวิชาการเพื่อการจัดทำกฎหมาย มีจำกัด เพราะการจัดทำกฎหมายใช้การต่อรอง ใช้เสียงข้างมากของรัฐบาล
- ๓. สส. ที่เห็นชอบในการพิจารณากฎหมายเมื่อมีความเปลี่ยนแปลงรัฐบาล สส.ซึ่งเดิมเคยเห็นชอบกฎหมาย กลับมีความเห็นโต้แย้งทั้งที่เคยลงมติไว้แล้ว เช่น ความขัดแย้งของสส.ในชั้นกรรมาธิการร่วมทั้ง ๆ ที่มติของ กรรมาธิการร่วมในการแก้ไขกฎหมายขึ้นบนหลักการและสาระที่กำหนดไว้ในชั้นสภาผู้แทนราษฎรเดิม ก่อนไปยังชั้นวุฒิสภา

บทเรียนจากการยุบสภา

ถึงแม้การยุบสภาจะไม่ได้เป็นสาเหตุโดยตรงให้กฎหมายต้องตกไป เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๓ ฉบับปัจจุบันให้อำนาจคณะรัฐมนตรีในการยื่นและสามารถมีมติร้องขอให้รัฐสภาพิจารณาเห็นชอบกฎหมายได้อีกครั้ง แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้รับหลักการและผ่านสภาผู้แทนราษฎรในรัฐบาลที่ถือได้ว่า คนละชั่วการเมือง ทำให้องค์กรผู้บริโภครู้สึกต้องใช้ความพยายามมากในการผลักดันและการรณรงค์ จนไม่ทำให้รัฐบาลเดินหน้ากฎหมายฉบับนี้ ไปเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๔ โดยร่วมมือกับการผลักดันกฎหมายฉบับอื่นๆ ในการเข้าชื่อประชาชนในการเสนอกฎหมาย จำนวน ๕ ฉบับ และทำให้รัฐสภาเห็นชอบกฎหมายฉบับและกฎหมายฉบับนี้สามารถไปพิจารณาในชั้นวุฒิสภาได้ทันทีตามที่ได้มีการพิจารณาไว้ในคราวที่แล้วก่อนการยุบสภา

บทเรียนในขั้นตอนกรรมาธิการวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติองค์กรอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. วุฒิสภาได้พิจารณาเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยมีการแก้ไขสาระสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

๑. การเพิ่มงบประมาณสนับสนุนองค์กรอิสระ จาก ๓ บาทเป็น ๕ บาทต่อหัวประชากร
๒. การเพิ่มองค์ประกอบคณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการองค์กรอิสระ โดยเสนอให้มีผู้แทนจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐ ๑ คน เป็นกรรมการสรรหา จากจำนวนกรรมการสรรหา ๘ คน เป็น ๕ คน
๓. ปรับเปลี่ยนอายุกรรมการองค์กรฯ จากเดิม ๒๕ ปีเป็น ๓๕ ปี
๔. เพิ่มบทลงโทษปรับและจำคุกคณะกรรมการฯ หากปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบและผิดจริยธรรม

หากพิจารณาเหตุผลจะเห็นได้ว่าการแก้ไขของวุฒิสภาเพื่อทำให้กฎหมายสามารถปฏิบัติได้จริง เช่น งบประมาณที่เพิ่มขึ้น โดยให้เหตุผลว่า หากองค์กรอิสระสนับสนุนการใช้สิทธิของประชาชนในการดำเนินคดีผู้บริโภค ซึ่งเกิดขึ้นมากถึง ๓๐๐,๐๐๐ กว่าคดี เพียงสนับสนุนงบประมาณกรณีละ ๑,๐๐๐ บาทก็ไม่เพียงพอแล้ว หรือหากคณะกรรมการจะจัดส่งเอกสารให้ทุกครั้งเรือนจำนวน ๒๒ ล้านครั้งเรือนก็ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่เหตุผลเหล่านี้ก็ไม่สามารถทำให้สภาผู้แทนราษฎรคล้อยตาม ทำให้สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบกฎหมายที่มีการแก้ไขโดยวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๕ จึงเป็นเหตุให้มีการตั้งกรรมาธิการร่วมจำนวน ๒๒ คนของสองสภาเพื่อพิจารณากฎหมายฉบับนี้

บทเรียนในชั้นกรรมาธิการร่วม

๑. ความล่าช้าในการพิจารณากฎหมายและต้องการแก้ไขกฎหมายทั้งฉบับ เช่น ใช้เทคนิคยื้อการประชุม ไม่ตัดสินใจ เรียกว่าข้อมูลไม่ต่างจากการทำกฎหมายในขั้นตอนของสภาผู้แทนราษฎร ต้องการแก้ไขกฎหมายทุกมาตรา แม้แต่มาตราที่ไม่ได้มีการแก้ไขจากทั้งสองสภา เช่น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
๒. ต้องการเปลี่ยนหลักการกฎหมายในการรับประกันความเป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐที่สำคัญ คือ การมีงบประมาณที่เป็นอิสระ(Block Grant) โดยการสนับสนุนงบประมาณขั้นต่ำที่แน่นอนในแต่ละปี ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีมติที่ประชุมเห็นชอบให้สนับสนุนงบประมาณ ๓ บาท ต่อหัวประชากรตามร่างเดิมของสส. แต่สส. ฝ่ายรัฐบาลกลับเสนอญัตติให้เปลี่ยนหลักการเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เพียงพอตามความเหมาะสม เป็นรายปี เงินอุดหนุนทั่วไป
๓. ให้มีองค์การอิสระแต่ไม่ต้องการให้ทำอะไรมากเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น

- ก. ความพยายามในการลดหรือตัดตอนบทบาทของคณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค
- ข. ไม่ให้ตรวจสอบภาคเอกชน(ธุรกิจ)
- ค. ไม่ให้มีบทบาทในการเปิดเผยชื่อสินค้าหรือบริการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภค
- ง. ไม่ให้มีบทบาทส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดพิจารณาแต่งตั้งพนักงานอัยการดำเนินคดี ตามที่อัยการสูงสุดเห็นสมควร
- จ. ไม่ให้มีบทบาทในการสนับสนุนการใช้สิทธิร้องเรียนหรือดำเนินคดีของผู้บริโภคและองค์กรผู้บริโภค

กรรมาธิการร่วม ฯ ได้พิจารณาร่างกฎหมายแล้วเสร็จไปเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา แต่ยังไม่สามารถนำเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาได้สำเร็จ เนื่องจากความเห็นที่แตกต่างกันในประเด็นสำคัญ เช่น การสนับสนุนงบประมาณขั้นต่ำที่แน่นอนในแต่ละปี ให้สามารถทำงานได้อย่างอิสระโดยมติที่ประชุมกรรมาธิการร่วมเห็นชอบให้สนับสนุนงบประมาณ ๓ บาทตามมติของสภาผู้แทนราษฎร แต่กรรมาธิการร่วมบางส่วน เห็นว่า ไม่ควรมีการกำหนดจำนวนเงินอุดหนุนที่แน่นอนไว้ เนื่องจากเป็นการก้าวก่ายการดำเนินการด้านงบประมาณของฝ่ายบริหาร แต่ควรให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารเป็นผู้จัดสรรงบประมาณดังกล่าวจะเหมาะสมกว่า หรือไม่ต้องการให้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องเหล่านี้ เช่น การตรวจสอบภาคเอกชนในการละเมิดสิทธิผู้บริโภค การเปิดเผยชื่อสินค้าหรือบริการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภค การส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดพิจารณาแต่งตั้งพนักงานอัยการดำเนินคดี ตามที่อัยการสูงสุดเห็นสมควรเพราะเห็นว่าเป็นการทำหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ทั้งที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค

มืองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคแล้วมีประโยชน์อะไร

การรณรงค์และผลักดันกฎหมาย ถึงแม้จะมีการดำเนินการผลักดันกฎหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ยังไม่สามารถผลักดันร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคได้สำเร็จ นับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ก็ยังไม่สามารถผ่านกระบวนการของรัฐสภาได้สำเร็จ ทั้งที่ได้มีการกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๐๓ ให้มีการดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งได้ครบกำหนดตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือหากนับการถือกำเนิดและก่อสร้างร่างตัวขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๗ ก็มากกว่า ๑๕ ปีแล้ว

ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อกฎหมายฉบับนี้ ย่อมเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณจากปัญหาผู้บริโภคในปัจจุบัน ทั้งๆ ที่มีการรับรองสิทธิของบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริโภค ที่จะต้องได้รับการคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง มีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค รวมทั้งยังมีสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มากมาย หวังว่า การมืองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค จะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคในประเด็นสำคัญดังนี้

๑. ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค องค์การอิสระ ฯ ยังทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ถึงเมื่องค์กรผู้บริโภค ไม่ว่าจะป็นมูลนิธิหรือสมาคมต่าง ๆ ได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ การเสนอนโยบาย มาตรการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็ได้รับความสนใจหรือการผลักดันจากหน่วยงานของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจำกัด เช่น การเสนอของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคให้รัดโดยสาธารณชนมีการทำประกันภัยชั้น ๑ ยังไม่ได้ถูกพิจารณาจากกระทรวงคมนาคมซึ่งหากความเห็นเหล่านี้ถูกนำเสนอโดยคณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานของรัฐต้องมีการชี้แจงว่าสามารถดำเนินการได้หรือดำเนินการไม่ได้ด้วยเหตุผลอะไร แทนที่ปล่อยให้ละเลยเมื่อเป็นความเห็นขององค์กรผู้บริโภค หรือจากการทำงานพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค เช่น กรณีสถานบริการออกกำลังกายแคลิฟอเนียร์ฟิตเนส ว้าว ที่ปิดกิจการพบว่า บริษัทมีปัญหาหนี้สินมากกว่าทุนนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ หรือผู้ตรวจสอบบัญชีอนุญาตไม่รับรองบัญชีตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ ทั้งที่เป็นบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ หากมืองค์การอิสระฯ การทำหน้าที่เดือนให้ผู้บริโภคที่กำลังจะไปเป็นสมาชิกพึงระวัง การถูกหลอกถูกโกงกันเกือบสองแสนคน ก็น่าจะน้อยลง หรือมีความเสียหายน้อยลงต่อผู้บริโภค

๒. นอกจากนี้การมืองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค จะช่วยลดการฟ้องคดีต่อหน่วยงานรัฐ หากมีกระบวนการขั้นตอนที่ดีในการรับฟังความคิดเห็น หรือขอความคิดเห็นเพื่อป้องกันปัญหาและให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้บริโภคมากขึ้น เช่น กรณีการขึ้นค่าโทลเวย์จาก ๕๕ บาท เป็น ๘๕ บาท โดยไม่ต้องขอ

อนุญาตใครเพียงแต่ตีประกาศแจ้งผู้ใช้รถทราบภายใน ๓๐ วัน การขึ้นราคาก๊าซ LPG การคิดค่าธรรมเนียม
ธนาคาร หรืออัตราบัตรเครดิตอื่น แต่หากมีองค์การอิสระ ๗ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดส่งเรื่องเหล่านั้น ขอ
ความคิดเห็นต่อคณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ช่วยให้หน่วยงานตัดสินใจโดยใช้
ข้อมูลจากตัวแทนของผู้บริโภคมากขึ้น และช่วยลดการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

๓. ทำให้ผู้บริโภคเท่าทันปัญหาและใช้ชีวิตได้อย่างไม่ถูกหลอกถูกโกง คุ้มครองตัวเองได้เพิ่มขึ้น เช่น สามารถ
ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าเพื่อเลือกซื้อหรือไม่ซื้อ และเท่าทันโฆษณาในโทรทัศน์ ที่วิดาวเทียม วิทยุ
ชุมชน เคเบิลทีวี เพราะแม้แต่เครื่องดื่มรังกสำเร็จรูปที่มีรังกแห้งเพียง ๑ % แต่กลับโฆษณารังกแท้ ๑๐๐
%
๔. เป็นหน่วยสนับสนุนผู้บริโภคแบบเบ็ดเสร็จหรือครบวงจร (One stop service) ผู้บริโภคสามารถไปร้องเรียน
ตรวจสอบ ขอคำปรึกษาทางกฎหมาย และติดตามความคืบหน้าได้ในทุกประเด็นปัญหา ทุกข้อเรียกร้อง แม้
องค์การนี้จะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสั่งห้าม สั่งปิด สั่งรื้อ หรือสั่งปรับ ก็จะเป็นประโยชน์กับผู้บริโภคมาก
เพราะการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้แต่อยากจะทำเรื่องเรียนปัญหาการ
ละเมิดสิทธิก็ยากที่จะรู้ว่าต้องเดินไปที่ไหน โทรศัพท์สายด่วนเบอร์อะไร
๕. รูปธรรมการตรวจสอบการคุ้มครองผู้บริโภค ให้หน่วยงานของรัฐตระหนักและคุ้มครองผู้บริโภคเพิ่มขึ้น
เช่น กรณีแร่ใยหินที่พบข้อมูลชัดเจนว่าทำให้เกิดมะเร็งเยื่อหุ้มปอด เดิมการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย
มีเพียงมาตรการฉลาก หากมีองค์การอิสระ ต้องขอความคิดเห็นจากองค์การนี้ ซึ่งจะมีโอกาสเสนอให้ยกเลิก
การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบแร่ใยหินอย่างประเทศพัฒนาแล้วดำเนินการ หรือแม้แต่ปัจจุบันการ
ทำงานของนักวิชาการอิสระ หน่วยงานของรัฐ กลุ่ม T-BAN จนสามารถผลักดันให้มีมติคณะรัฐมนตรียกเลิก
การนำเข้าและผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมแร่ใยหิน แต่กระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ
คณะรัฐมนตรีกลับโยกโย้ และเริ่มต้นทำงานวิจัยใหม่อีกครั้ง แทนที่จะปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี องค์การ
อิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ก็จะช่วยตรวจสอบการทำหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรมให้หยุดตีรวน
ไม่ทำตามมติคณะรัฐมนตรี
๖. นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้องค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ความเห็นต่อการบังคับใช้
กฎหมาย ย่อมสามารถช่วยสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น กสทช.กำหนด
หลักเกณฑ์ในใบอนุญาตระบบโทรศัพท์ ๓G ให้บริษัทที่มีถือลดราคา ๑๕% แต่เมื่อเปิดให้ใช้บริการพบว่า
ไม่มีบริษัทใดลดราคาเลยมีเพียงการเพิ่มสิทธิประโยชน์ หรือการเสนอให้ใช้บริการในระบบ ๔G ทั้งที่บริษัท
เหล่านี้ จ่ายส่วนแบ่งรายได้ลดลงจาก ๔๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปีเป็นเพียงไม่เกิน ๓,๐๐๐ ล้านบาทต่อปีเท่านั้น
เท่านั้น

ประชาชนไม่รอกฎหมายเดินหน้าคณะกรรมการประชาชน

เมื่อยังไม่มีองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค การมีส่วนร่วมของผู้บริโภคในการให้ความเห็น การเป็นตัวแทนของผู้บริโภคอย่างเป็นระบบในการกำหนดคดีกา มาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจึงยังไม่เป็นจริง ประกอบข้อจำกัดการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคของหน่วยงานรัฐทำให้ความรุนแรงของปัญหาการละเมิดสิทธิผู้บริโภค การถูกละเมิดของของผู้บริโภคจึงยังเป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญของผู้บริโภคไทย ทำให้องค์กรผู้บริโภคจำนวน ๓๐๒ องค์กรทั่วประเทศ ได้ดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ภาคประชาชน จำนวน ๑๕ คน ตามกฎหมาย โดยมาจากการคัดเลือกกันเองของผู้แทนองค์กรผู้บริโภค จากเขตฯ จำนวน ๘ คน และสรรหาผู้เชี่ยวชาญ ๗ คน ภายใต้หลักเกณฑ์ องค์กรผู้บริโภค หมายถึง คณะบุคคลตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ตามที่มีวัตถุประสงค์และมีการดำเนินเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคโดยไม่แสวงหากำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน และต้องเป็นอิสระไม่ถูกจัดตั้งหรือตกอยู่ภายใต้อาณัติไม่ว่าทางตรงทางอ้อมจากของหน่วยงานของรัฐหรือผู้ประกอบการ รวมทั้งองค์กรมีการทำงานไม่น้อยกว่า ๑ ปี

คณะกรรมการฯ ผู้แทนผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๗ คน ได้แก่

๑. ด้านการเงินการธนาคาร ดร. เตือนเด่น นิคมบริรักษ์
๒. ด้านบริการสาธารณะ ผศ.ประสาธ มีแต้ม
๓. ด้านอสังหาริมทรัพย์ นายจุมพล ชื่นจิตต์ศิริ
๔. ด้านบริการสุขภาพ นางสาวสุรรัตน์ ศรีมรรคา
๕. ด้านสินค้าและบริการทั่วไป นางรัศมี วิศทเวทย์
๖. ด้านสื่อและโทรคมนาคม ผศ. รุจน์ โกมลบุตร
๗. ด้านอาหารและยา รศ.ดร.จิราพร ลีมปานานนท์

คณะกรรมการฯระดับเขต ๘ คน ได้แก่

๑. คุณชลดา บุญเกษม ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๑ ภาคกลาง
๒. คุณน้ำค้าง มั่นศรีจันทร์ ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๒ ภาคตะวันออก
๓. คุณปวีติ เฉลิมชาติ ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๓ ภาคอีสานตอนบน
๔. คุณอารณ์ อะทาโต ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๔ ภาคอีสานตอนล่าง
๕. คุณสุภาพร ถิ่นวัฒนากุล ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๕ ภาคเหนือ
๖. คุณบุญยืน ศิริธรรม ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๖ ภาคตะวันตก

๓. คุณชโลม เกตุจินดา ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๓ ภาคใต้
๔. คุณศิริศักดิ์ หาญชนะ ได้รับเลือกเป็นผู้แทนเขต ๔ กรุงเทพมหานคร

การดำเนินงานของคณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคนับตั้งได้รับการคัดเลือกเมื่อเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๕ ถึง พฤษภาคม ๒๕๕๖ มีการดำเนินงานสำคัญดังนี้

๑. การจัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การคุ้มครองผู้บริโภคขององค์กรผู้บริโภค”

คณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชน ร่วมกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI) และเครือข่ายองค์กรผู้บริโภคทั่วประเทศ ได้จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การคุ้มครองผู้บริโภคขององค์กรผู้บริโภค” โดยแบ่งการจัดทำแผนเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับจังหวัด ระดับภาค และ ระดับประเทศ เพื่อให้มีข้อมูลสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคในประเทศ ให้มีความสอดคล้องและมีหนุนเสริมการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกัน

๒. การให้ความเห็นต่อข้อเสนอนโยบาย กฎ หมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

(๑) การให้ความเห็นต่อข้อเสนอ นโยบาย ได้มีการจัดทำข้อเสนอ นโยบาย เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค (เอกสารแนบท้าย ๑) ดังนี้

- ด้านบริการสุขภาพ
- ด้านอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ
- ด้านการเงินการธนาคาร
- ด้านบริการสาธารณะ : พลังงาน
- ด้านสื่อและโทรคมนาคม
- ด้านสินค้าและบริการทั่วไป : การจัดการสินค้าอันตรายและสินค้าไม่ปลอดภัย

(๒) การให้ความเห็นต่อ (ร่าง) พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่.....) พ.ศ.

คณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชน ได้พิจารณาร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่.....) พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบแล้ว มีความเห็นไม่พ้องด้วยการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร จึงได้ให้ความเห็น (ตามเอกสารแนบท้าย ๒) เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ในมาตรา ๔๑ และมาตรา ๖๑

๓. การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน

(๑) การขับเคลื่อนปัญหาตามสถานการณ์ : การปิดกิจการของบริษัทฟิตเนสแคลิฟอร์เนียว่าว

- ๑) ได้มีการจัดเวทีสาธารณะ “ถูกโกง ไม่ใช่ เรื่องเวรกรรม ตอน : สัญญา ไม่เป็นสัญญา กรณีฟิตเนสไม่ว่าว” วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๕ ณ หอประชุมชั้น ๔ อาคารประชาธิปไตย-ราไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย...มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค และสถาบันวิจัยสังคม ร่วมกับ FM.๕๖.๕ คลื่นความคิด โดยมีผู้เสียหายกว่า ๒๐๐ คน และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมผู้เสียหายมาแลกเปลี่ยนข้อมูล และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- ๒) การติดตามการดำเนินการและการให้ความเห็นต่อแนวทางการดำเนินการผ่าน คณะอนุกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมกับ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (มพบ.) ในการขับเคลื่อนปัญหาแคลิฟอร์เนียว่าวกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.), กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI), สภานายความ, กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (ปคบ.), ศาลล้มละลาย และกรมบังคับคดี (เอกสารแนบท้าย ๓)

๔. การจัดงานสมัชชาผู้บริโภค

- (๑) คณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชน ร่วมกับ แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (กคส.) จัดเวทีสมัชชาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภค ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๓ – ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมราม่า การ์เด็นส์
- (๒) ร่วมกับ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดงานสัมมนาวิชาการ เรื่อง “ร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. : ความสำคัญต่อการคุ้มครองผู้บริโภค” ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ณ ห้องประชุมจิตติ ดิงศภัทย์ (ชั้น ๑) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)

๕. การเผยแพร่ สร้างความรู้ความเข้าใจ ต่อ พ.ร.บ.องค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

(๑) แดงขาว เรื่อง “ใครกันแน่ แช่ 3G” เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

(๒) การเขียนบนความเผยแพร่

- ๒.๑) เรื่อง “ระบอบประชาธิปไตยจะกลายเป็นเรื่องเหลวไหล ไร้สาระ หากผู้บริโภคไม่มีอำนาจ ไม่มีองค์การที่อิสระปราศจากการครอบงำของทุนและนักการเมือง เพื่อทำหน้าที่

ปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง” โดย ผศ.ประสาท มีแต่้ม ผู้จัดการออนไลน์ วันที่ ๒
ธันวาคม ๒๕๕๕

๒.๒) เรื่อง “คำถามต่อเหตุผลในการขึ้นค่า Ft รอบใหม่ (ม.ค.-เม.ย.๕๖)” โดย ผศ.ประสาท มีแต่้ม

๒.๓) เรื่อง “องค์การอิสระเพื่อผู้บริโภค อีกนิดเดียวจะเป็นจริง(?)” โดย ผศ.รุจน์ โกมลบุตร
หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ หน้า ๗

(๓) สื่อโซเชียลมีเดีย ได้แก่

- โครงการ STOP STUPID เพื่อทำความเข้าใจกับประชาชน และให้ร่วมลงชื่อสนับสนุน มาตรา
๖๑ พ.ร.บ.องค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ผ่าน

<https://www.facebook.com/cindpendence> จัดทำโดย... โดย ผศ.รุจน์ โกมลบุตร ร่วมกับ

นักศึกษาศรีวิภาวดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๔) ร่วมกับ สสส. จัดทำโครงการภาพยนตร์สั้นเพื่อผู้บริโภค ๖+๑

(๕) การประกวดคนใช้สิทธิยอดเยี่ยมแห่งปี ๒๕๕๕ : ประกาศผลเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๖ ณ โรง
ภาพยนตร์เอสเอฟ ซีเนม่า เซ็นทรัลเวิลด์ ถนนราชดำริ

(๖) การจัดทำหนังสือ

๖.๑) ชุดคู่มือ การซื้อรถคันแรก

๖.๒) การจัดทำหนังสือรวบรวมบทความเรื่องพลังงาน

แต่เนื่องจากองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่เกิดขึ้นจริงตามกฎหมาย ทำให้การปฏิบัติ
หน้าที่ของคณะกรรมการในครั้งแรกที่ได้รับการคัดเลือกจากองค์กรผู้บริโภค ยังไม่สามารถปฏิบัติภารกิจตาม
กฎหมายได้เต็มที่ภายใต้ข้อจำกัดหลายประการ อาทิเช่น การรับรู้ของสาธารณชน การยอมรับของหน่วยงานของ
รัฐ ข้อจำกัดในการสนับสนุนของสำนักงานเลขานุการของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคซึ่งมีภารกิจในการดำเนินงาน
คุ้มครองผู้บริโภคมากมาย

ทิศทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการองค์การอิสระฯ ในปีต่อไป มีดังนี้

- (๑) การให้ความเห็นต่อหน่วยงานของรัฐ โดยการประชุมคณะกรรมการองค์การอิสระ การรับฟังความ
คิดเห็นองค์กรผู้บริโภค ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และให้มีเผยแพร่การรายงานการประชุม
บนเว็บไซต์องค์กรอิสระฯ

- (๒) ดำเนินการขับเคลื่อนงานประเด็นที่เคยให้ความคิดเห็น ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ๑) บริการสุขภาพ ๒) อาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ ๓) การเงินการธนาคาร ๔) บริการสาธารณะ ๕) สื่อและโทรคมนาคม ๖) อสังหาริมทรัพย์ และ ๗) สินค้าและบริการทั่วไป
- (๓) วิจัย ศึกษา ติดตาม ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยรวม เพื่อแจ้งเตือนให้ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง รวมถึงการกำหนดทำที่ นโยบาย กฎ กฎหมาย ระเบียบ ในการควบคุมป้องกันปัญหาเชิงระบบ
- (๔) เน้นตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ หรือตรวจสอบกฎหมาย

ลำดับขั้นตอนการผลักดันกฎหมายองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ – มาตรา ๖๑ แห่งราชอาณาจักรไทย

<p>รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗</p>	<p><u>ระยะแรกมิถุนายน ๒๕๔๑- เมษายน ๒๕๔๓</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาหลักการขององค์การอิสระตาม มาตรา ๕๗ 2. เผยแพร่หลักการองค์การอิสระ 3. สิทธิผู้บริโภคที่ควรมีการคุ้มครองเพิ่มเติม 4. การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเรื่องหลักการองค์การอิสระและปัญหาผู้บริโภค
	<p><u>ระยะสอง เมษายน ๒๕๔๓- มีนาคม ๒๕๔๖</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การยกร่างกฎหมายองค์การอิสระ 2. การจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนร่างกฎหมายในระดับจังหวัด 3. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนระดับภูมิภาคและเวทีใหญ่ในกรุงเทพฯ 4. พัฒนาร่างโดยสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคนำเสนอรัฐบาล สส. สว. สภาที่ปรึกษาฯ การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน
	<p><u>ระยะที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๖- ก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เข้าพบรัฐมนตรีที่ดูแลสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน (นายแพทย์กระแชะ ชนะวงศ์/ นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์/ นายสุวัฒน์ ลิมปดพิลลภ/ พลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูล ณ อยุธยา เป็นต้น) 2. การผลักดันให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ จัดทำข้อเสนอให้กับรัฐบาล

	<p>ซึ่งได้มีการดำเนินการ ๒ ครั้ง</p> <p>3. การเสนอกฎหมายภาคประชาชน โดยสส. ๒๐ ท่านนำโดยคุณสุรนนท์ เวชชาชีวะ แต่ไม่มีความคืบหน้า</p> <p>4. จัดเวทีมาตรา ๕๗ เชื่อมโยงปัญหาอื่น ๆ ที่ผู้บริโภคร่วมประสบในชีวิตประจำวัน</p> <p>5. การดำเนินการริเริ่มหา ๕๐๐๐๐ รายชื่อในการเสนอกฎหมาย โดยประชาชน ผู้บริโภคผู้มีสิทธิเลือกตั้ง</p>
	<p><u>ผลักดันให้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันระบุความเป็นอิสระขององค์การอิสระผู้บริโภคให้ชัดเจนและกำหนดระยะเวลาที่รัฐบาลต้องดำเนินการ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ(สสร.)
รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑	<p>มาตรา ๖๑ สิทธิของบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริโภค ย่อมได้รับการคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่ เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมี สิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค</p> <p>ให้มืองค์กรเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่ง ประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของ หน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการ กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณใน การดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย</p>
↓	
๑๕ มีนาคม ๒๕๕๑ เริ่มรณรงค์ครั้งใหม่ตาม รัฐธรรมนูญ ๕๐	<p>ประกาศเจตนารมณ์ และรวบรวมรายชื่อประชาชน ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ ในการเสนอ กฎหมายองค์การอิสระผู้บริโภค และพ.ร.บ.คุ้มครองผู้เสียหายฯ รณรงค์ในจังหวัดต่าง ๆ โดย สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ศูนย์คุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ๔๒ จังหวัด เครือข่ายผู้เสียหายทางการแพทย์ เครือข่ายคนคอนโด ชมรมหนี้นับัตรเครดิตและ สินเชื่อส่วนบุคคล</p>
๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ยื่นรายชื่อ ๑๒,๒๐๘ ชื่อ	<p>นำรายชื่อ ๑๒,๒๐๘ รายชื่อ ยื่นต่อ นายชัย ชิดชอบ ประธานรัฐสภา</p>
๒๑ กุมภาพันธ์ – ๒ มีนาคม ๒๕๕๒ รัฐสภาตรวจสอบ	<p>กระบวนการตรวจสอบรายชื่อ ว่ามีความถูกต้องสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด จำนวนที่ ตรวจสอบได้ ๑๑,๗๐๐ รายชื่อ</p>

รายชื่อ	
↓	
๔ มีนาคม ๒๕๕๒ รัฐสภาส่งข้อมูลให้ กกต.	รัฐสภาส่งข้อมูลซึ่งบันทึกอยู่ในแผ่นดิสก์ให้ กกต. ตรวจสอบสิทธิ
๑ เมษายน ๒๕๕๒ กกต. ตรวจสอบสิทธิเสร็จ ส่ง เรื่องกลับมาที่รัฐสภา	กกต. ส่งรายชื่อ ไปให้กรมการปกครองเป็นผู้ตรวจสอบ
ติดประกาศเพื่อร้องค้าน	กรมการปกครองทำการส่งรายชื่อไปปิดประกาศในพื้นที่เพื่อร้องคัดค้าน เป็นเวลา ๒๐ วัน
↓	
พฤษภาคม ๒๕๕๒	กกต. ส่งกลับรายชื่อที่รับรองมาที่รัฐสภา
↓	
๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ รับแจ้งผลการตรวจสอบ	รัฐสภาแจ้งผลการตรวจสอบ ว่ามีผู้เข้าชื่อครบ ๑๐,๐๐๐ ชื่อ
↓	
๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ รับแจ้งผลการดำเนินการ	ประธานรัฐสภาวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ส่งให้นายกรัฐมนตรี ลงนามให้คำรับรอง
↓	
รับแจ้งผลการดำเนินการ ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ	ได้รับหนังสือจากเลขาธิการประธานรัฐสภา จะพิจารณาบรรจุเข้าวาระการประชุมของ รัฐสภา
↓	
๖ ตุลาคม ๕๔ สภาผู้แทนราษฎรรับหลักการ วาระที่ ๑	ตั้งกรรมาธิการร่วม ๕๔ คน โดยมีกรรมาธิการจากประชาชน ๑๘ คน
๒๐ เมษายน ๒๕๕๔	ผ่านสามวาระขึ้นสภาผู้แทนราษฎร ด้วยคะแนนเสียง ๓๐๐ ต่อ ๒ เสียง วุฒิสภารับหลักการกฎหมายตั้งกรรมาธิการวิสามัญ

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔	ยุบสภา ยุติการพิจารณากฎหมาย
๒๘ กันยายน ๒๕๕๔	คณะรัฐมนตรีมีมติร้องขอให้วุฒิสภาพิจารณากฎหมาย (มาตรา ๑๕๓)
๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔	รัฐสภามีมติเห็นชอบร่างกฎหมาย พรบ. องค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ...
๓๑ มกราคม ๒๕๕๕	ผ่านสามวาระชั้นวุฒิสภา ด้วยคะแนนเสียง ๖๓ ต่อ ๒๖ เสียง
๕ กันยายน ๒๕๕๕	สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบการแก้ไขของวุฒิสภา ตั้งกรรมาธิการร่วมสองสภา ๒๒ คน
๕ มกราคม ๒๕๕๖	ผ่านการพิจารณาของกรรมาธิการร่วม แต่กรรมาธิการเสียงข้างมากไม่เห็นด้วยกับการบรรจุข้อสังเกตของประธานกรรมาธิการ